

(*Celebrul 702*, spre exemplu, 320 ; *Prietena mea Pix*, 210) și au grupat în jurul lor zeci de mii de spectatori, cît faptul că ele au fost jucate în fața unui public insuficient sollicitat de alte colective artistice, relevînd marile lui disponibilități pentru teatru. Bineînțeles, este mai lesne să joci într-un oraș mare, pe scena unui teatru care-și are spectatorii săi, decît într-un cămin cultural sau în sala unui cinematograful, dar cît este de stimulatorie emoția deșteptată de un public tînăr !

Firește, munca echipei nu a fost dintre cele mai ușoare în aceste turnee prelungite și în împrejurările unei ierni friguroase. Nu o dată viscolul a blocat drumurile, silind actorii să ducă ei înșiși recuzita sau, așa cum s-a întîmplat la Medias, obligîndu-i — din pricina faptului că mașinile ce transportau garderoba nu reușiseră să-și croiască drum — să joace în costumele lor de fiecare zi. Dar nici una dintre localitățile itinerariului n-a fost ocolită. Poate fi însă o bucurie mai mare pentru un artist decît aceea de a-și face cunoscută arta în fața unor noi contingente de spectatori, care vor păstra, uneori pentru ani întregi, amintirea întîlnirii lor cu teatrul ?

Experiența din această stagiune a Teatrului de Comedie nu trebuie abandonată. Ar fi și greu de altminteri. Spectatorii vor căuta ei înșiși toate prilejurile pentru a invita alte colective în mijlocul lor.

E. Dinescu

Cronica

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ

„ORFEU ÎN INFERN” de Tennessee Williams

Data premierei: 22 aprilie 1962. Regia: Ottó Rappaport. Decoruri: Mircea Matcaboji. Costume: Edith Schrantz-Kunovits. Distribuția: Viorica Iuga (Dolly Hamma); Olimpia Arghir (Beulah Binning); Miluță Lapteș-Dorna (Pec Vee Binnings); Titus Croitoru (Dog Hamma); Ligia Moga (Carol Cutrere); Vera Margineanu (Eva Temple); Emilia Hodiș (Sister Temple); Octavian Beuca (Unchiul Pleasan); Gh. M. Nuțescu (Val Xavier); Maria Blănaru-Rusu (Vivien Taibott); Silvia Ghelan (Lady Torrance); Cuzmir Tănase (Jabe Torrance); Gheorghe Cosma (Șeriful Taibott); Constanța Constantine cu (Fecmia de la gara); Dinu Gherasim (David Cutrere); Maia Țipan-Kaufman (Sora Porter); Nae Botta (Clovnul).

Tirzia noastră cronică la *Orfeu în infern* pe scena clujeană are desigur dezavantajul de a nu putea surprinde strălucirile și umbrele reprezentației cu acea acuitate pe care o are mai totdeauna un spectacol în primele sale întîlniri cu publicul. Dar are șansa de

a putea privi munca realizatorilor spectacolului într-un moment în care intențiile lor s-au precizat definitiv și în care emoția premierei a încetat să fie un motiv de incertitudine, iar atitudinea spectatorilor o sursă de îngrijorare.

După cum se știe, piesa lui Tennessee Williams ne prezintă câteva ființe care au încercat sau încearcă să se smulgă dintr-o lume asfixiantă, în care filistinismul, răul și violența au pecetluit numeroase existențe, alterându-le umanitatea. Uciderea eroilor pe care soarele aspirațiilor de mai bine și de mai frumos nu i-a făcut să-și plece rușinații ochii, naufragiul moral al personajelor tirite de acel bătrîn maestru al solitudinii care e disperarea exprimă în piesa lui Tennessee Williams ferocitatea unei societăți. A unei societăți în care unii cumpără, iar alții sînt siliți să se vîndă, în care dragostea este un ultragiu, în care rasismul este pentru clasele dominante o sumbră parolă de comuniune, în care oamenii stabilesc între ei raporturi de ipocrizie, de reciprocă îngăduință în ticăloșie, de ură.

În spectacolul clujean, accentele regiilor au căzut pe momentele-cheie ale piesei (estompîndu-se tot ceea ce sub condeiul neclarificat al autorului era reflectat cu privire la destinul omului în general), intensificîndu-se înfruntările dintre personaje și imprimîndu-li-se un ritm intens și rapid. Naționalul bucureștean ne-a înfățișat un excelent spectacol de atmosferă, Naționalul clujean ne prezintă un foarte bun spectacol de dramă. Ottó Rappaport, căruia nu-i lipsește gustul detaliului scenic, a urmărit linia mare a piesei, încredințat că faptele ei de viață și de moarte reprezintă un material destul de puternic prin el însuși ca să provoace emoție și tensiune. Viziunea sa regizorală are însușirile simplității expresive. Scenografia lui Mircea Măcaboji (deși cam întunecată și cam greoaie) subliniază — alături de regizor — unul din elementele decisive ale piesei, și anume, fascinația ce o exercită asupra eroinei visul unei alte lumi, în care iubirea și frumosul să fie cimentul care unește o ființă de cealaltă.

Numele Silviei Ghelan, interpreta Lady-ei, este primul care se cere reținut din distribuție. Interpreta s-a integrat rolului cu o remarcabilă forță artistică, reliefind ceea ce este aprig în sufletul acestui personaj, căruia dragostea pentru Orfeu îi reinsuflește vechile nădejdi într-o existență scutită de adversitatea opacității, sporindu-i frenetic dorința de a pedepsi o crimă niciodată iertată. Actrița a știut să facă în jocul ei deosebirea dintre un spirit vindicativ și unul justițiar, luminînd fondul de umanitate și dorința

de viață a eroinei. Tot timpul, în jocul Silviei Ghelan este o încordare care se transmite publicului, atît în momentele cînd vocea coboară pînă la șoaptă, cît și în momentele cînd se dezlănțuie cu patimă, cerîndu-și dreptul la o altfel de viață și în care să înflorească bucuria dragostei.

Ligia Moga a fost Carol, ființa însetată de iubire și care se afundă într-o singurătate neliniștită, mereu în căutarea disperată a unei imposibile fericiri, exilată la marginea unei societăți ce a făcut din ea o victimă. În înfrunțarea artistei, Carol rămîne o făptură în care arde cu pilpîiri repezi o flăcără tristă, totul în această eroină tînără fiind deznădejde și zbatere, și iarăși speranță. Reușită este și compoziția Mariei Blănaru-Rusu în rolul lui Vee Talbott (femeia oprimită de un soț tiranic și a cărui profesie este presiunea oricărei sclipiri de omenie), cu toate că trebuie semnalată o anumită monotonie a tonului.

Pe Jabe Torrance îl joacă Tănase Cazimir, și interpretarea sa are multe virtuți, căci vedem cum în fibra cea mai ascunsă a personajului se află înțipărită, ca și pe chipul său, o cruzime abjectă, definitivă: el este reprezentantul entuziașt al modului de viață capitalist, al orînduirii care are pe conștiință crime și infamii fără de număr, pornite din aceleași hidoase resurse de ură față de toți cei ce nu-i acceptă programul de viață și cutează să i se împotrivescă. Regretăm însă că, în scena finală, actorul nu a adus suficientă forță dramatică pentru a arăta consecvența fanatică a lui Jabe Torrance în ticăloșie, precum și cît de adîncă poate fi decăderea morală a acestuia.

Punctul slab al spectacolului îl marchează Gh. Nușescu în Val Xavier. Actorul, de altfel înzestrat și destinat probabil unor reușite creații, nu a izbutit să exprime farmecul eroului, forța lui de atracție. Jocul său e lipsit de acea poezie indispensabilă piesei. Ni-l imaginăm pe Val ca pe un om față în față cu noaptea lumii în care e silit să trăiască și pe care o invinovățește, un poet care citește în astre și în zborul păsărilor un mesaj de libertate, un tînăr de o virilitate provocatoare, avînd în urmă o existență aventuroasă, dar nicidecum mișcîndu-se cu mimica și gesturile unui amoretz de profesie. În

plus, interpretul are o dicțiune defec-tuoasă, pronunțându-și replicile înecat și trecind fulgerător peste nuanțele delicate ale textului.

Orfeu în infern pe scena Teatrului Național din Cluj constituie — în ansamblul său — un spectacol pe care

cronica dramatică nu are în nici un caz dreptul să-l omită. Spectacolul se numără printre cele mai merituose realizări ale scenelor noastre, dovedind prezența la Cluj a unor forțe artistice de prim rang.

B. Elvin

TEATRUL „C. I. NOTTARA“

„PRIMA ZI DE LIBERTATE“ de Leon Kruczkowski

Data premierii: 15 ianuarie 1963. Regia: Sanda Manu și Mircea Avram. Scenografia: Mircea Marosin. Distribuția: Cristea Avram (Jan); Ion Dichiscanu (Mihal); Sandu Sticlaru (Heronim); Ion Popa (Pavel); Vasile Lupu (Carol); George Constantin (Anzelm); George Sion (Doctorul); Ion Damian (Grimm); Magdalena Buznea și Cristina Taci (Inge); Rodica Sanda Tuțianu (Luzzi); Victoria Dobre (Lorchen).

Cinci oameni tineri, cinci ofițeri polonezi, au fost smulși din viață și închiși într-un lagăr german, izolați de viața normală, de luptă chiar; deși între ei există diferențe structurale de caracter, de concepție, au legat o prietenie puternică, bărbătească, bazată pe camaraderie, pe solidaritatea născută în condițiile detențiunii. În prima zi de libertate, ei se găsesc pe teritoriul Germaniei, într-un orașel pustiu, din care au fugit pînă și civilii, la o răscruce, nu numai de drumuri, dar și în existență. Pe ce cale vor apuca?

Piesa lui Kruczkowski simplifică, aparent, cadrul. Ea își situează eroii în această zonă unde nu s-a instituit nici o autoritate tocmai pentru a da dimensiuni mai profunde dezbaterii despre libertate, a sublinia răspunderea umană pe care o comportă o hotărîre. Ea nu insistă asupra ororilor pe care le-au trăit foștii deținuți, nu pentru a-i scoate din cadrul istoric, ci pentru a evidenția că poziția omului contemporan este determinată de considerente cu mult mai ample, mai generoase. Datorită acestor factori, discuțiile de principiu dintre cei cinci, deși se referă la puncte de vedere concrete, cu o determinare reală, au un caracter de dezbaterie filozofică, de înfruntare de concepții cu valabilitate generală. În focul acestei ciocniri ies la iveală tipuri reprezentative, figuri omenеști profund autentice; și dacă, temporar, solidari-

tatea pare să aibă de suferit de pe urma libertății de a alege, deplina clarificare a pozițiilor va instaura triumful definitiv al acestei solidarități, ca o concluzie splendidă — victoria omeniei intransigente, lucide, purificate de orice sentimentalism, dar și de orice meschinărie. Traectoria morală pe care o străbat acești bărbați tineri — din clipa în care intuiesc că peste cei cinci ani petrecuți în lagăr nu se poate arunca o punte, că viața nu poate fi reluată din locul unde a fost întreprinsă, în 1939, dar nici nu poate fi trăită la întâmplare, de pe o zi pe alta, răscumpărînd suferințele printr-o dezlănțuire sfidînd orice opreliști, și pînă în finalul piesei, cînd înțeleg că libertatea înseamnă a te înregimenta cu toată ființa în uriașă luptă pentru deplinul triumf al libertății — este un simbol inspirat al drumului spre înțelegere pe care l-au străbătut popoarele în anii de luptă împotriva fascismului.

Piesa lui Kruczkowski are multe frumuseți, care-și au originea în faptul că dramaturgul n-a ales căi bătătorite, că nu s-a ferit de dificultățile pe care situațiile grave alese le pun. Ea dă viață unor figuri — cum ar fi aceea a Profesorului, a Ingei — mai greu de descifrat pentru actori. Valoarea ei în peisajul dramaturgiei contemporane este însă de necontestat, și dacă nu mai insistăm asupra semnificațiilor textului este pentru că el a mai fost dis-